

"Gi en utledning av Aristoteles' redegjørelse om de menneskelige følelser. Sammenhold dette med eksempler på hvordan nyhetsjournalistikken vekker følelser i leserne. Diskuter retorisk effekt."

<http://www.americanrhetoric.com/aristotleonrhetoric.htm>

Sentrale deler det vil bli snakket rundt:

(book 2, chapter 1)

"**The Emotions are all those feelings that so change men as to affect their judgments, and that are also attended by pain or pleasure. Such are anger, pity, fear and the like, with their opposites.** We must arrange what we have to say about each of them under three heads. Take, for instance, the emotion of anger: here we must discover **(1) what the state of mind of angry people is, (2) who the people are with whom they usually get angry, and (3) on what grounds they get angry with them.** It is not enough to know one or even two of these points; unless we know all three, we shall be unable to arouse anger in any one. The same is true of the other emotions. "
// Aristoteles sin fetisj for at alle gode ting er tre ser vi godt her. ("We must arrange what we have // to say about each of them under three heads.")

(book 2, chapter 2, helt på slutten)

"The persons with whom we feel anger, the frame of mind in which we feel it, and the reasons why we feel it, have now all been set forth. Clearly **the orator will have to speak so as to bring his hearers into a frame of mind that will dispose them to anger, and to represent his adversaries as open to such charges and possessed of such qualities as do make people angry.** "

Engelsk: emotion

Norsk: følelse, sinnsbevegelse

--

Engelsk: feeling

Norsk: fornemmelse, følelse, føling, sensasjon

--

Altså: Aristoteles skriver om følelser/sinnsbevegelser som fornemmelser/følelser/sensasjoner som er i stand til å påvirke ens dømmekraft/evne til å utvise skjønn. Retorisk sett vil disse sinnsbevegelsene være sentrale da en intendert påvirkning av noens dømmekraft/evne til skjønn gjennom å appellere til følelser kan være et verktøy/virkemiddel til å løse et retorisk problem.

En kort presentasjon av Aristoteles' redegjørelse om de menneskelige følelser

Følelsene er noe Aristoteles beskriver som sjelelige påvirkninger som får folk til å endre deres syn på en sak og som følges av en fornemmelse av behag eller ubehag. I det utdraget vi har i kompendiet redegjør han for; vrede/sinne, frykt, medlidenhet, forargelse og misunnelse.

Vrede/sinne

Aristoteles skriver at sinne har noe ved en selv å gjøre. Han hevder at den som er vred/sint føler smerte. Den som er sint ønsker å se virkningene av sitt sinne som at den man er sint på også skal føle smerte. Hat er ikke det samme som vrede. Han mener at sinne alltid er rettet mot en enkelt person eller en enkelt sak. Hat derimot kan har et mye større omfang, og kan gjelde en hel art eller klasser, som han skriver. Vreden mener han også kan gå over etterhvert. Det gjør ikke hatet. En annen side ved disse kategoriene av følelser er at den som er sint kan føle medlidenhet. Det mener Aristoteles den som hater ikke kan gjøre. Den store forskjellen er at den som er vred ønsker å påføre andre smerte, mens den som hater ønsker at den andre ikke er til.

****Eksempel****

Frykt

Aristoteles beskriver frykt som en negativ følelse av uro som springer ut av en fornemmelse om smerte eller ødeleggelse i nær fremtid. Frykt er bundet til tiden. Han påpeker at mennesker ikke frykter alt som er ondt, f.eks. frykter man ikke det å bli oppfattet langsomt eller å bli behandlet urettferdig (Aristoteles egne eksempler). Den nærliggende trusselen som er den mest effektive. Det man har på avstand frykter man ikke. F.eks egen død som virker som noe langt unna.

-Hva og hvem man føler frykt for, og i hvilken sinnstilstand man gjør det vil fremgå av det følgende. Det fryktingytende antas å ha stor makt til å utøve skade eller ødelegge. Derfor er tegn på at noe slikt truer synes det fryktelige nært på, og det oppstår fare. Med fare forstår man at noe fryktelig nærmer seg.

Når det er å foretrekke at tilhørerne føler frykt, må man bearbeide dem slik at de tror at folk som dem kan komme ut for motgang. F. eks. ved å vise til at folk i høyere sosiale lag møter motgang eller vise dem at den smerten/motgangen de har følt før kan komme fra andre uventede kanter (tidspunkt og fra hvem/sted/årsak).

<http://www.h-avis.no/article/20070613/NYHET/106130029/1010/AKTUELT>

”Skremt av klimatrussel”, H-avis.no.

Skam

Skam defineres av Aristoteles som en følelse av ubehag og forvirring med hensyn til det øyeblikkelige, tidligere eller fremtidige feilhandlinger som synes å å medføre vanry.

Man skammer seg over alle feilhandlinger som synes vanærende enten for seg selv eller for dem man setter pris på.

(Det gjelder alle handlinger som spirnger ut fra karakterbrister. Her sikter Aristoteles til f.eks. det å kaste skjoldet fra seg eller flykte som er et tegn på feighet. Eller at man har seksuell omgang med personer man ikke burde på tidspunkt man ikke burde, som skyldes mangel på selvtukt, selvbeherskelse.)

Aristoteles hevder at man skammer seg mest over det som foregår åpenlyst og for alles skue. Derfor føler man mer skam overfor dem som alltid er i ens nærhet og dem som bekymrer seg for en, fordi man i begge tilfeller er under andres øyne.

Medlidenhet

De personer man føler medlidenhet med er dem man kjenner, men som man ikke er knyttet alt for nært til selv, for da forholder man seg til dem som om det var en selv. Man føler ikke medlidenhet når det fryktelige kommer for nært innpå en selv.

Vi føler også medlidenhet med dem som likner oss i alder, karakter, holdninger, status osv. I alle disse forbindelsene er det lettere å se at noe liknende kan ramme oss selv. Det man føler frykt for med hensyn til seg selv, skaper medlidenhet når det hender andre.

Medlidenhet er også knyttet til tid. Hvis en sak skjedde for mange hundre år siden, eller vil skje om like mange år vil virkningen av å vekke medlidenhet være mindre

fordi man ikke husker saken så godt, og den blir fjern for tilhørene. Derfor mener Aristoteles at det er nødvendig med gester, stemmeføring, kostyme og skuespill for å vekke tilhørernes medynk. Man får nemlig ulykken til å virke nærmere ved å stille den til skue for tilhørene.

Forargelse

Den direkte motsatsen til medlidenhet er det man kaller forargelse. Den ergelsen man føler over ufortjent medgang er nemlig på en måte motsetningen til det man føler ved ufortjent motgang, og begge følelsene springer ut av samme karaktermessige bakgrunn. De vitner og om en god karakter.

På samme måte som man føler medlidelse overfor de som lider ufortjent motgang, føler man forargelse overfor de som nyter ufortjent medgang.

Misunnelse

Det kan se ut som om misunnelse også er en motsetning til medlidenhet, fordi den er nært beslektet med forargelsen, men det er en forskjell. Misunnelse er også en urovekkende følelse av ubehag som også er rettet mot hell og medgang. Ikke mot medgang mot en som ikke har fortjent det, men en som er lik oss selv.

Det er også lett å se hva og hvem og i hvilken sinnstilstand man føler misunnelse, hvis misunnelse er en form for ulystbetont følelse ved synet av at ens jevnbyrdige har suksess, mens man ikke oppnår noe selv. Ambisiøse vil være mer utsatt for misunnelse da de tror at alle vil ta det som de selv har krav på.

De som blir særlig hedret for spesielle egenskaper som visdom eller lykke, er også utsatt for å føle misunnelse.

Dem man misunner er dem som står en nær i tid, sted, alder og omdømme.

Vi misunner også dem som har ervervet eller eier det som rettmessig tilhører oss. Derfor er de eldre misunnelige på de unge og de som har ofret mye på en ting misunner dem som bare ofret litt på det samme. Og dem som ikke har oppnådd noe eller veldig lite med nød og neppe, er misunnelige på dem som oppnår ting i en håndvending.

<http://skatt.vg.no/?do=search-person&fornavn=chris&etternavn=simonsen&postnr=&agefrom=1&ageto=120&fylke=>
Skattelistene, VG.no